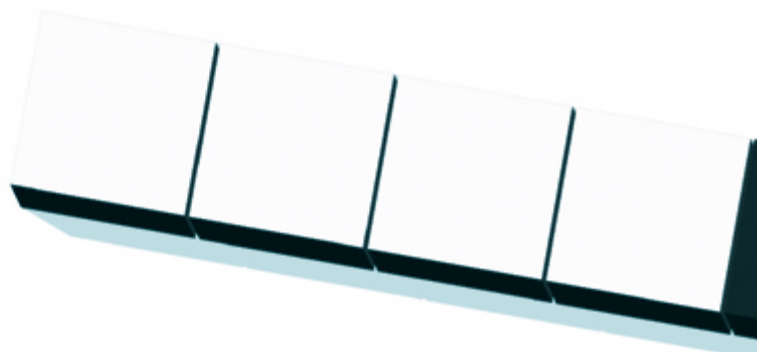

BEKEND VAN
knack

77 CRYPTISCHE PUZZELS UIT HET BREIN VAN PAUL JACOBS

Lannoo

Hoe de letterzetter ontstond

Uit jaloersheid, denk ik.

In mijn boekje *Er is nog zoveel* (2016), een soort van bucketlist met 100 suggesties om de spanwijdte van je leven te verbreden, heb ik onder meer deze wenk opgenomen: *Los het eerste kruiswoordraadsel ter wereld op*.

Het hoofdstuk begint zo: “Persoonlijk zou ik al wat ik gemaakt en geschreven heb met plezier willen afstaan als ik de uitvinder van het kruiswoordraadsel had mogen zijn.”

Helaas, de Engelsman Arthur Wynne (1862-1945) was me voor, zelfs meer dan een eeuw. In 1913 publiceerde hij zijn eerste “word-cross” met 72 vakjes (nog geen zwarte) in de New Yorkse *World*.

Tien jaar lang was *World* de enige krant ter wereld die aan kruiswoordraadsels deed, maar toen een uitgeverij een boekje van zijn puzzels maakte, werd dat een onmiddellijk succes. In 1924 rekende een verontruste (jaloerse) krant uit dat er in de Verenigde Staten elke dag vijf miljoen manuren verloren gingen “aan dat idiote spel”.

Arthur Wynne is niet walgelijk rijk geworden en zijn naam staat niet in de *Encyclopaedia Britannica*, maar we hebben veel aan hem te danken. Zoals u heeft gemerkt zijn er na hem ontelbare varianten op zijn uitvinding ontstaan, de een al wat leuker en wat moeilijker dan de andere. Bijna allemaal hebben ze lege vakjes gemeen, omschrijvingen en letters (of cijfers).

De *Letterzetter* is de zoveelste variant. Het is een heel gedoe om hem te maken en hij heeft het nadeel dat de mogelijkheden niet oneindig zijn. De Nederlandse taal heeft maar een beperkt aantal woorden waarbij je door één letter te veranderen een nieuw woord bekomt. (*Ten hieuw moord begint?*)

Geniet er dus van zolang het duurt. En mocht het u een troost zijn: er zitten nog wel een paar varianten in mijn mouw.

Veel puzzelplezier!

Pauk Jabobs

Hoe werkt een letterzetter?

.....

U ziet die lege vakjes. Ze schrééuwen om ingevuld te worden.

Met letters. Maar hoe?

Het principe, het nieuwe van een Letterzetter is dat u telkens *twee woorden tegelijk* zoekt, twee Nederlandse woorden die maar één letter van elkaar verschillen. *Letter Zetter*, de naam is niet zomaar gekozen.

In het raamwerk van de puzzel zijn die twee woorden gescheiden door een zwart vakje. Een gekleurd hokje duidt aan welke letter verschillend is. De cryptische omschrijving erboven bevat een toespeling op de twee woorden. Een voorbeeld? Oké, de allereerste opgave: “We eten spaghetti en daarmee uit”. Tweemaal vijf letters, twee Nederlandse woorden met slechts één letter verschil *Spaghetti... En daarmee uit...*

PASTA! BASTA!

Natuurlijk, als je het weet is het makkelijk.

U vult de woorden in. Eerst “pasta”? Eerst “basta”? Nee, de volgorde heeft geen belang, ook voorlopig niet onderaan in de dubbele balk, waar u in de twee vakjes onder de A, de P en de B moet zetten: de letters uit de gekleurde vakjes in de opgave.

Zo gaat u het hele rijtje af. Voor de hulpcijfertjes geldt het principe: gelijke cijfers = gelijke letters, dus u kunt de S van BASTA en PASTA meteen al bij alle 4-en van de puzzel zetten.

Stilaan verschijnen nu ook in de dubbele balk onderaan twee reeksen letters, twee onsa- menhangende slierten die u voorlopig nog niet in verband kunt brengen met de omschrij- ving boven de definitieve 12-letterbalk, “Transgender bij het tennissen”.

Dat komt omdat u nu een laatste, belangrijke keuze moet maken: welke van de twee letters gaat u helemaal onderaan plaatsen? De B van BASTA of de P van PASTA?

Schuift u maar wat heen en weer, er komt stilaan wel een twaalfletterwoord tevoorschijn.

En o ja, de IJ telt voor één letter.

Succes!

A. 'Harder! We verstaan je niet, Duce!'

B. En ook van hen kwam er een koppel aan boord

C. Ja, lach maar en hoop dat jij het nooit krijgt

D. De ober is beneden wijn gaan halen

E. Van die arme man zal niemand ze ooit horen

F. Hij zit in zijn rieten zeteltje een boek te lezen

G. Herman De Croo

H. Die Scandinaviërs zijn er blijkbaar allemaal dol op

I. Je kunt aan zijn kokkerd zien dat hij van jenever houdt

J. Dat ensemble speelt heel levendig

K. Doe het eens wat vaker: je zult zien hoe blij ze kijkt

L. 'Mijn vader kan zelfs bijna vliegen!'

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L

'Ligt op de loer in elke wc'

A. Op het eind van de Meir zakte ze bijna door haar benen

B. Ja, er stond letterlijk 'baartje'

C. 'Dag, zal ik meteen maar bij de strijkers gaan zitten?'

D. Er kwam werkelijk een antwoord van over de heuvel

E. Liefde is breekbaar

F. Ik moet en zal die diamanten hebben, desnoods...

G. Je moet wel weten: het is natuurlijk geen levende wolf

H. Had zij even geluk dat hij van cunnilingus hield

I. De derde of de zevende

J. Na elk jaar celibaat keek hij wat treuriger

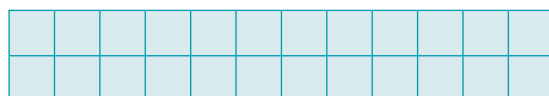
K. Piet Hein was er altijd klaar voor

L. Hij stond tegen de muur en hoorde 'Vuur!'

A B C D E F G H I J K L

bijna wederzijds genot

A. Al zijn klachten verpakte hij in ellenlange epistels

B. Hij klaagt: 'Was ik maar beroemd...'

C. De onderwijzer had het over een stekelhuidige

D. Ze leerde haar vak op de eerste verdieping

E. Met een wijds gebaar nodigde hij haar aan tafel

F. Je vindt ze in de meeste burchten

G. Le bateau de Didier a sombré

H. Hij werd al gek bij de gedachte aan zo'n plechtige avond

I. Bij het dansen keek iedereen naar haar onderbroekje

J. 'Ik smeeek je, papa: mag ik in Brussel naar de universiteit?'

K. Hij was geweldig fier dat hij in de zoo de chimpansees herkende

L. Legde president Pedro Castillo de kranten aan banden?

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L

Als we maar gezond zijn

A. 'Vrouwen, leven, vrijheid', roepen ze met ontblote hoofden

B. De nieuwe Belgische astronaut Raphaël Liégeois heeft duidelijk cojones

C. Het lot van de twee Remco's

D. STEG of kern

E. 'Doe maar', zei God. 'Als je sterft, nooit meer eenzaam'

F. In Oekraïne heb je maar weinig keuze

G. Ze wint toch alle koersen, laat ze nu maar eens zes nummers aankruisen

H. Na de vloek van de droogte was het slechte weer een echte weldaad

I. Lukas klampte er zich aan vast, maar de Fransen gaven hem de hoofdprijs (nog) niet

J. Luc mag een gascentrale bouwen in Tessenderlo, een gigantische opdracht

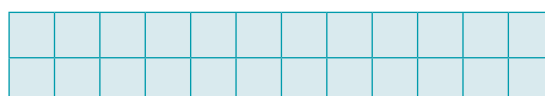
K. Met een mes, op een Brits-Indiase schrijver

L. Die uitbouw aan de Schelde lijkt wel ontworpen door de schepper van Nero

A B C D E F G H I J K L

En allen gingen op reis, om zich te laten inschrijven

